

Mudanya - Bursa ve Ilıca - İskele - Palamutluk Demiryolu İşletmesinin kaldırılması ve bu hatların tasfiyesi hakkında kanun lâiyhası ve Ulaştırma ve Bütçe komisyonları raporları (1/406)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı - 71/2198, 6/1603

2 . VI . 1952

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Mudanya - Bursa ve Ilıca - İskele - Palamutluk Demiryolu İşletmesinin kaldırılması ve bu hatların tasfiyesi hakkında Ulaştırma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 11 . IV . 1952 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan
A. Menderes

Mudanya - Bursa ve Ilıca - İskele - Palamutluk demiryollarının işletmeye kapatılmasına ait kanun gerekçesi

1892 yılında hususi ve yabancı bir şirket tarafından işletme imtiyazı alınarak 31 . XII . 1930 yılına kadar bu şirket tarafından işletilmiş bulunan 41 Km. tulünde ve bir metre genişliğindeki Mudanya - Bursa demiryol hattının son yıllarda Bursa ile Mudanya arasında 32 kilometrelik muntazam bir asfalt yolun inşasından sonra faaliyeti artan motörlü taşıtların rekabeti dolayısıyla mezkûr şirket tarafından işletilmesine nihayet verilmek istenilmesi üzerine, zikredilen tarihten itibaren Devlet Demiryolları İdaresince işletilmesine başlanmıştır ve 31 . V . 1931 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan 1815 sayılı Kanunla tasdik olunan bir mukavele ile bu hat şirketten satın alınmıştır.

Devlet Demiryolları İdaresince işletildiği müddetçe de yine motörlü taşıtların rekabetinden dolayı bu hat açık vermekte devam etmiştir.

Motörlü taşıtların rekabeti karşısında bu hattın açık miktarı 1947 senesinde 320 000 lirayı aşmış ve tasarruf tedbirlerine rağmen 1948 yılının 8 ayı zarfında 242 000 lirayı geçmiştir ve trafiğin bu seyri ile açığın 1948 yılında 375 000 liraya yükseleceği ve önümüzdeki senelerde gelir ile gider arasındaki farkın gittikçe artarak yavaş yavaş hemen bütün nakliyatın karayoluna intikal edeceği anlaşılmış ve keyfiyet hakkında Devlet Demiryolları İdaresi nezdindeki Amerikalı mütehassısların da mütalâasına baş vurulmuş ve bu mütehassıslarca artık bu durumda olan bir demiryolunun işletilmesine devamda gerek âmme hizmeti ve gerek işletmecilik bakımlarından bir fayda memul bulunmadığının bildirilmesi üzerine Bakanlar Kurulunca 10 . VII . 1948 tarihinde verilen bir kararla bu hat 9 . IX . 1948 tarihinden itibaren muvakkaten işletmeye kapatılmıştır.

Bundan başka evvelce bir maden işletme şirketi tarafından maden cevheri ve amele nakliyatında kullanılmak üzere Edremit civarındaki Ilıca, İskele, Palamutluk isimli yerler arasında tesis edilmiş bulunan 28 Km. uzunluğunda ve 0.75 metre açıklığındaki demiryolunun da maden şirketine işletilmesine nihayet verilmesi üzerine 23 . IX . 1941 tarihli ve 4127 sayılı Kanunla satın alınmış ve 23 . IX . 1941 tarihli ve 4128 sayılı Kanunla işletmesi Devlet Demiryolları İşletme Genel Müdürlüğüne intikal etmiş olan Ilıca, İskele, Palamutluk hattının motörlü taşıtların rekabeti dola-

yısıyle 8 senelik faaliyeti neticesinde elde edilen takriben 845 000 liralık varidatına mukabil masrafları 1 292 000 liraya bâliğ olmuş ve son 1949 yılı içinde elde edilen 67 000 liralık varidata mukabil 167 000 liralık masraf olmuş ve evvelki senelerde 12 000 liradan başlıyan açık miktarı her sene artarak 1949 yılında 100 000 liraya baliğ olmuştur.

Bu hattın durumundan bilgi alan Bakanlar Kurulu aynı sebeplerle verdiği bir kararla bu hattın da muvakkaten işletmeye kapatılmasını zaruri görmüştür.

Birçok yabancı memleketlerde motörlü taşıtların mazhar oldukları inkişaf dolayısıyla işletme tulleri nispeten kısa olan demiryollarının işletmelerinde gerek âmme hizmeti ve gerek iktisadi bakımdan bir fayda memul olunmadığı anlaşılmış olup bu gibi hatların sökülmesi cihetine gidildiğinden 1 metre ve 0.75 metre açıklığında olan Mudanya - Bursa ve Ilıca - İskele - Palamutluk hatlarının esas şebekeye bağlanması halinde de mevcut malzemesinden ve hatta güzergâhından bile istifade memul bulunmadığından her iki hatta artık tarihî hizmetlerini ifa ve ikmal etmiş nazarı ile bakılmak icabetmiştir.

Ancak birer kanunla âmme hizmetine açılmış bulunan her iki hattın yine bir kanunla tasfiyesi gerekmiş olduğundan bu maksatla hazırlanan ilişik kanunun birinci maddesinde bu hatların işletmeden kaldırıldığı bildirilmiştir.

Kanunun ikinci maddesinde, hatların sökülmesi ve muharrik ve müteharrik edevat, malzeme, menkul ve gayrimenkul bileümle emval, arazi, ebnîye, müessesat ve müstemilâtını tasfiye ederek satılması ve icabında kiraya verilmesi veya ihtiyaç görüldüğü takdirde İdarenin diğer yerlerinde kullanılması için Genel Müdürlüğe yetki verilmiştir.

3 ncü madde, bu demiryolları mukayyet kıymetlerinin sermaye hesabından düşürüleceğini açıklamaktadır.

Dördüncü madde, satış bedelleri ve satış masrafları hakkındaki hükümleri ihtiva eylemektedir.

Ulaştırma Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Ulaştırma Komisyonu

Esas No. 1/406

Karar No. 15

10 . VI . 1952

Yüksek Başkanlığa

Gerek Mudanya - Bursa ve gerekse Ilıca - İskele - Palamutluk dar demiryolu hatlarının yıllardan beri zarar ettiği ve karayollarının günden güne inkişaf ederek motorlu vasıtaların pek çok arttığı bu devirde böyle kısa hatların gayriiktisadi olduğu ve işletme mevzuundan çıktığı ve âmme hizmeti bakımından da lüzum ve faydası kalmadığına esasen kanaat edilerek Bakanlar Kurulunca işletilmemesine karar verilen bu hatların tasfiyesi için Hükümetçe sunulan kanun tasarısının Hazineye de büyük menfaatler sağlayacağı anlaşılmış bulunmaktadır. Ancak tasfiye sırasında buralardan elde edilecek muharrik ve müteharrik alât ve vâsıtaların, halen ekonomik bir işletme olan Samsun - Çarşamba ve temdidi hattının tevsi için kullanılmasının teemmül edilmesi komisyonumuzca tavsiyeye şayan görülmüştür.

Bu suretle Hükümet tasarısının aynen kabulüne karar verilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Ulaştırma Ko. Başkanı

Samsun

N. Berkman

Kâtip

Amasya

C. Topcu

İmzada bulunamadı

Diyarbakır

K. Tayış

Maraş

R. Öksüz

Ordu

N. Fırat

Sözcü

Erzurum

E. Nutku

Bilecik

K. M. Kurkut

Malatya

L. Sayman

Ordu

F. Boztepe

Tekirdağ

H. Bingöl

Büçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No: 1/406

Karar No: 95

6 . VI . 1958

Yüksek Reisliğe

Mudanya - Bursa ve Ilıca - İskele - Palamutluk Demiryolu İşletmesinin kaldırılması ve bu hatların tasfiyesi hakkında Ulaştırma Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâletin 2 . VI . 1952 tarihli ve 6/1603 sayılı tezkeresiyle gönderilen kanun lâyihası Ulaştırma Komisyonu raporu ile birlikte komisyonumuza havale olunmakla Maliye ve Ulaştırma vekâletleri ile Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü temsilcileri hazır oldukları halde tetkik ve müzakere edildi.

Kanun lâyihası; 1815 ve 4127 sayılı kanunlarla ecnebi şirketlerden satınalınan ve işletilmesine 1948 ve 1949 senelerine kadar devam edilmiş iken motörlü taşıtların rekabeti dolayısıyla her sene (100 000) ilâ (375 000) lira zarar etmekte olması karşısında İcra Vekilleri Heyeti kararıyle muvakkaten faaliyetinin durdurulması zaruri görülen kara nakliyatının inkişafı muvacehesinde âtiyen de işletilmesi muhtemel ve rantabl görülmiyen Mudanya - Bursa ve Ilıca - İskele - Palamutluk Demiryolu İşletmelerinin tasfiyesi maksadiyle sevk edilmiştir.

Ulaştırma Komisyonu tarafından aynen kabul olunan kanun lâyihası üzerinde komisyonumuzda cereyan eden müzakerelerden sonra maddelerin görüşülmesine geçilmiş ve birinci madde Hükümetin teklifi veçhile kabul edilmiştir.

Gayrimenkule ait hükümlerin ayrı bir madde olarak tedvini lüzumu komisyonumuzca uygun görülerek 2 nci madde yalnız menkûl maddelere ait hükümleri ihtiva etmek üzere tadilen kabul edilmiştir.

İşletmeden kaldırılan demiryollarına ait gayrimenkul bileümle envâl, arazi ve ebniyeyi satmaya ve kiraya vermeye Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün yetkili olduğuna dair olan hüküm üçüncü madde olarak

komisyonumuzca yeniden hazırlanmış ve sökülen tren hatlarının geçtiği arazi şeridinden yol almaya elverişli bulunmayan kısımlarının bu şerit arazinin ittisalinde bulunan arazi sahiplerine Umum Müdürlükçe bedel takdiri suretiyle satışlarının yapılabilmesini teminen bir fıkra da bu maddeye eklenmiştir.

Hükümetin 3 ncü maddesi dördüncü madde olarak ve 4 ncü maddesinin birinci fıkrası ise 5 nci madde olarak aynen ve 4 ncü maddenin 2 nci fıkrası tadil edilmek suretiyle ve geçici mahiyet arzemesine binaen geçici birinci madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının kanuniyet iktisap etmesini mütaakıp, Ilıca - İskele - Palamutluk hattının işletilmesi hakkındaki 4128 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair hüküm de (6) ncü madde olarak komisyonumuzca tasarıya eklenmiştir.

Yürürlük maddeleri şeklen değiştirilmek suretiyle yeniden tanzim olunan kanun lâyihası öncelik ve ivedilikle görüşülmesi temennisiyle Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.	Sözcü
Bursa	Giresun	İstanbul
K. Yılmaz	M. Şener	H. Hüsman
Ankara	Antalya	Diyarbakır
M. Ete	A. Saroğlu	M. Ekinci
Erzincan	İstanbul	İstanbul
N. Pekcan	E. Adakan	S. Oran
İzmir	İzmir	Kastamonu
B. Bilgin	T. Gürerk	H. Türe
Kırklareli	Konya	Konya
Ş. Bakay	R. Birand	M. A. Ülgen
Malatya	Ordu	Samsun
M. S. Eti	R. Aksoy	T. İleri
Seyhan		Seyhan
S. Barı		C. Türk

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Mudanya - Bursa ve Ilıca - İskele - Palamutluk Demiryolu İşletmesinin kaldırılması ve bu hatların tasfiyesi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1.— Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğüne işletilmekte olup 30 . V . 1931 tarihli ve 1815 sayılı Kanunla satın alınan Mudanya - Bursa demiryolu ile 22 . IX . 1941 tarihli ve 4127 sayılı Kanunla satın alınan Ilıca - İskele - Palamutluk demiryolu işletmeden kaldırılmıştır.

MADDE 2. — Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü 1 nci maddede yazılı demiryollarını sökmeye ve bu yollara ait muharrik ve müteharrik alât ve edevat, malzeme, menkul ve gayrimenkul bircümle emval, arazi, ebniye tesisat ve müstemilâtı tasfiye ederek satmaya veya kiraya vermeye veyahut lüzum görüldüğü şekilde, veya idarenin başka mahallerdeki işlerinde kullanmaya yetkilidir.

MADDE 3. — Bu demiryollarının mukayyet kıymetleri, Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğünün sermaye hesabından düşülür.

MADDE 4. — Satış bedelleri sermaye artışlarına ait bölümün ilgili maddesine ödenek ve işletme gelirin e irat kaydolunur ve satışa ait masraflar da keza bütçenin ilgili bölüm ve maddesinden karşılanır.

Ancak, satış masrafları için senesi bütçesinde mevcut ödenek kâfi gelmediği takdirde bu kanunun gerektirdiği satış masrafını karşılayacak miktarda ödenek ilâvesinde Genel Müdürlük yetkilidir.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Mudanya - Bursa ve Ilıca - İskele - Palamutluk Demiryolu İşletmesinin kaldırılması ve bu hatların tasfiyesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Hükümetin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü birinci maddede yazılı demiryollarını sökmeye ve bu yollara ait muharrik ve müteharrik alât ve edevat, malzeme ve menkul malları tasfiye ederek satmaya veyahut idarenin başka mahallerdeki işlerinde kullanmaya yetkilidir.

MADDE 3. — Birinci madde gereğince işletmeden kaldırılan demiryollarına ait arazi, bina, tesisat ve müstemilâtı gibi gayrimenkul malları tasfiye ederek satmaya veya kiraya vermeye Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü yetkilidir.

Ancak; sökülen tren hatlarının geçtiği arazi şeridinden yol olmaya elverişli bulunmayan kısımları muttasıl bulunan arazi sahiplerine, bedel takdiri suretiyle satmaya umum müdürlük salâhiyetlidir.

MADDE 4. — Hükümetin 3 ncu maddesi 4 ncu madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Satış bedelleri, sermaye artışlarına ait faslın ilgili maddesine ödenek ve işletme gelirlerine irat kaydolunur.

Hü.

B. K.

MADDE 5. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu kanun hükümlerini Maliye ve Ulaştırma bakanları yürütür.

Başbakan
A. Menderes

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı
S. Ağaoğlu

Devlet Bakanı

Adalet Bakanı
R. Nasuhioğlu

Millî Savunma Bakanı
H. Köymen

İçişleri Bakanı

Dışişleri Bakanı
F. Köprülü

Maliye Bakanı
H. Polatkan

Millî Eğitim Bakanı
T. İleri

Bayındırlık Bakanı
K. Zeytinoğlu

Ekonomi ve Ticaret Bakanı
M. Ete

Sa. ve So. Y. Bakanı
Dr. E. H. Üstündağ

Gümrük ve Tekel Bakanı
S. Yırcalı

Tarım Bakanı
N. Ökmen

Ulaştırma Bakanı
S. Kurtbek

Çalışma Bakanı ve
İşletmeler Bakanı V.
N. Özsan

MADDE 6. — 23 . IX . 1941 tarihli ve 4128 sayılı Kanun meriyetten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğü 1953 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A) işaretli cetvelin (301) nci fasım (40) nci (öteberi masrafları) maddesine, 3 nci maddede yazılı satış işleri için lüzum görüldüğü takdirde, gerekli miktarda tahsisat ilâvesine Maliye Vekili salâhiyetlidir.

MADDE 7. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 8. — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Ulaştırma Vekilleri memurdur.